

Infància i adolescència en risc

Codi: 101682

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500260 Educació Social	OT	3	2
2500260 Educació Social	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Josefina Sala Roca

Correu electrònic: Fina.Sala@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Adrià Pagès Mimó

Prerequisits

A l'hora de cursar aquesta assignatura l'alumne hauria d'haver integrat diferents coneixements i habilitats que s'han impartit en assignatures prèvies. Així recomanem que l'alumne hagi superat les següents assignatures:

- Aspectes psicobiològics de la persona (1er curs)
- Comunicació i interacció educativa (1er curs)
- Bases sociopolítiques de l'educació (2on curs)
- Educació de nens i joves (3er curs)

Objectius

Aquesta assignatura, es una assignatura optativa de tercer curs que pretén aprofundir en un dels àmbits professionals més importants dels educadors socials, l'atenció de la infància i adolescència en risc. Prèviament l'alumna ha fet una assignatura obligatòria que fonamenta la intervenció de l'educador social amb infants i adolescents.

Els objectius formatius generals de l'assignatura són:

1. Analitzar els principals factors de risc social en la infància i adolescència i els seus efectes en el desenvolupament
2. Reflexionar sobre el sistema de protecció a la infància i adolescència, els servis, legislació i programes d'intervenció
3. Analitzar els factors que faciliten i potencien la resiliència i protecció dels nens i joves davant de les situacions de risc
4. Analitzar les intervencions i programes que es desenvolupen a diferents instàncies per a la protecció de la infància
5. Analitzar la funció de l'educador social en la protecció de la infància i adolescència en risc social

Competències

Educació Social

- Acompanyar les persones en els seus processos de creixement i emancipació.
- Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord als principis deontològics de la professió.
- Aplicar les competències socioemocionals necessàries per gestionar les relacions humanes.
- Dissenyar de manera articulada plans, programes, projectes, activitats i tasques en diversos contextos socioeducatius.
- Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa
- Fomentar l'autonomia dels participants i buscar un equilibri entre les seves funcions com a orientador, facilitador i promotor de la dinàmica socioeducativa.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els aspectes deontològics de l'educació social en l'àmbit de la infància i adolescència.
2. Analitzar les competències socioemocionals necessàries per al treball amb la infància i adolescència en risc.
3. Analitzar les disfuncions que es produeixen en el desenvolupament de la infància i adolescència en risc com a conseqüència de situacions de desestructuració social i familiar.
4. Conèixer els factors de risc social en la infància i adolescència.
5. Conèixer la legislació específica que afecta la protecció a la infància i adolescència en risc.
6. Desenvolupar estratègies per a fomentar processos de resiliència.
7. Dissenyar i aplicar intervencions específiques per a la infància i adolescència en risc.
8. Mantenir una actitud de respecte, pràctiques i comportaments que atenguin a la diversitat i igualtat.
9. Orientar i acompanyar els menors desprotegits en els seus processos evolutius i d'inserció en la vida autònoma.
10. Proposar eixos estratègics d'intervenció per a superar les dificultats actuals.

Continguts

1. Principals factors de risc social en la infància i adolescència i els seus efectes en el seu desenvolupament.
2. L'abús i maltractament en la infància i adolescència.
3. Resiliència en la infància i adolescència.
4. Marc legislatiu i marc institucional:
 - 4.1. Principis pels que es regeixen les lleis i les polítiques de protecció a la infància i adolescència.
 - 4.2 Serveis socials adreçats a la infància i adolescència.
5. L'adopció i l'acolliment: tipologies, processos, acompanyament de les famílies, etc.
6. Xarxa, programes i accions d'intervenció en la protecció en la infància i adolescència i la transició a la vida adulta.
7. Intervenció en l'àmbit comunitari i en els serveis especialitzats des de la prevenció i la protecció.

Metodologia

La metodologia serà participativa. A part de les exposicions del professor es faran estudis de casos, discussió de textos, exercicis, debats, etc.

Les activitats autònomes seran objecte d'avaluació formativa

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Estudi de casos, aprofundiment en temes específics, seminaris impartits per professionals convidats, debats i grups de discussió.	20	0,8	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10
Exposicions per part del professorat de qüestions bàsiques i complementàries, exposició i debat dels treballs elaborats pels alumnes, creació de coneixement compartit.	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10
Tipus: Supervisades			
Tutories individuals i grupals.	15	0,6	7
Tipus: Autònomes			
Lectura de textos, cerca i anàlisi d'informació, elaboració de treballs, resolució de casos i activitats d'avaluació.	45	1,8	2, 3, 4, 6, 7, 8, 10

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà a través de tres evidències:

- Examen que es realitzarà el dia 21 de juny i suposarà el 50% de la nota final.
- Treball que s'haurà de lliurar com a molt tard el dia 28 de juny i suposarà el 40% de la nota. Qualsevol treball que presenti continguts parcialment o totalment plagiats (o que no tinguin la deguda referència) comportarà el suspens de l'assignatura.
- Activitats d'avaluació continuada que es lliuraran al llarg del curs i tindran un pes del 10% de la nota final.

Per superar l'assignatura s'han d'aprovar les tres evidències.

La recuperació serà el dia 5 de juliol.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exercicis i activitats d'aprenentatge (individual)	10%	8	0,32	3, 4, 5, 6, 7, 8
Prova escrita individual	50%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Treball grupal	40%	30	1,2	1, 7, 8, 10

Bibliografia

Bibliografia

- Aguilar JM (2013). Síndrome de alienación parental. Madrid: Síntesis.
- Allueva L (2011). Situacions de risc i desemparament en la protecció de menors. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra
- Alonso, R. et al. (2008). Manual de intervención en acogimiento residencial. Consultable online: http://www.gifi.es/administrador/publicaciones/archives/75555_Manualcantabria.pdf
- Amorós, P.; Ayerbe, P. (coord.) (2000). Intervención educativa en inadaptación social. Madrid: Síntesis.
- Arruabarrena, M. I. i de Paúl, J. (2011). Maltrato a los niños en la familia: evaluación y tratamiento. Madrid: Piramide.
- Barcelona: Paidós
- Barudy, J. (1998). El Dolor invisible de la infancia : una lectura ecosistemética del maltrato infantil.
- Barudy, J. (2011). La fiesta mágica y realista de la resiliencia infantil : manual y técnicas terapéuticas para apoyar y promover la resiliencia de los niños, niñas y adolescentes. Barcelona: Gedisa
- Bravo A, Del Valle JF (coord.). (2009). Intervención socioeducativa en acogimiento residencial. Cantabria: Gobierno de Cantabria.
- Bravo, A. i Fernández del Valle, J. (coord.). (2009). Intervención socioeducativa en acogimiento residencial. Consultable online: http://www.gifi.es/administrador/publicaciones/archives/65706_Int_soc_acores.pdf
- Casas F (2012). La protecció dels infants i adolescents en situació de risc social i desemparament a Catalunya. Barcelona: UNICEF Comitè Catalunya.
- Cyrulnik, B. (2002). Los patitos feos : la resiliencia: una infancia infeliz no determina la vida. Barcelona: Gedisa.
- Cyrulnik, B. (2005). El amor que nos cura. Barcelona: Gedisa.
- Cyrulnik, B. (2015). Las almas heridas. Barcelona: Gedisa.
- Departament d'Acció Social i Ciutadania (2010). Els infants i adolescents acollits pel sistema de protecció a Catalunya (2000-2009). Barcelona. Secretaria d'Infància i Adolescència. Generalitat de Catalunya.
- Departament d'acció social i ciutadania. Secretaria d'infància i adolescència (2010). Protocol de coordinació d'actuacions per a la prevenció i l'abordatge del maltractament prenatal. Generalitat de Catalunya.
- Departament de Justícia. Violència filio-parental. Generalitat de Catalunya. En línia: <http://www20.gencat.cat/docs/Justicia/Documents/ARXIUS/Violencia%20filio%20parental.pdf>
- FEDAIA. Informe sobre la pobresa infantil a Catalunya. (Maig 2012)
- Fernández del Valle, J. (2004). Acogimiento residencial en la protección a la infancia. Madrid: Pirámide.
- Fernández del Valle, J. i Bravo, A. (2007). Serar, Sistema de Registro y Evaluación en Acogimiento Residencial. Oviedo: Asociación Nieru para el Estudio y Promoción del Bienestar Infantil.
- Fernández del Valle, J. i Fuertes, J. (2000): El acogimiento residencial en la protección a la infancia. Madrid: Piramide.
- Furman, B i Filella, R (2013). Nunca es tarde para tener una infancia feliz: de la adversidad a la resiliencia. Barcelona: Octaedro
- Gillath, O., Karantzas, G. C., & Fraley, R. C. (2016). Adult attachment: A concise introduction to theory and research. Academic Press.
- Grané, J i Forés, A (2013). La resiliencia: Crecer desde la adversidad. Barcelona: Plataforma Editorial
- López F (2008). Necesidades en la infancia y la adolescencia. Madrid: Pirámide.
- Lopez F (2014). Los abusos sexuales a menores y otras formas de maltrato sexual. Madrid: Síntesis.
- López F, Carpintero E, del Campo A, LázaroS, Soriano S (2011). Programa Menores Infractores. Madrid: Pirámide.
- Lumsden, E. (2018). Child Protection in the Early Years: A Practical Guide. Jessica Kingsley Publishers.
- Martín Hernández, J. (2010). La Intervención ante el maltrato infantil : una revisión del sistema de protección. Madrid : Pirámide.
- Marzo Arpón, T. (2009). Educador social i infància en situació de risc: l'atenció residencial a infants i adolescentsa Catalunya. Barcelona: Departament d'Acció Social i Ciutadania, Secretaria d'Infància i Adolescència.
- Muñoz Cano, R.; Redondo Hermosa, E. (1998). Manual De Buena Práctica Para La Atención Residencial A La Infancia Y Adolescencia: Estándares de calidad para la atención a niños y adolescentes en dispositivos residenciales. Madrid: Federación de Asociaciones para la Prevención del Maltrato Infantil (FAPMI) y Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Accesible online: http://www.amigonianos.org/mediateca/documentos/docs/MANUAL_DE_LA_BUENA_PRACTICA_PARA

- Quicios P (2013). Infancia, adolescencia y juventud en riesgo social. Madrid: McGraw-Hill.
- Santibañez R, Martínez-Pampliega A (2013). Intervención comunitaria con adolescentes y familias en riesgo. Barcelona: Graó.
- Shemmings, D., & Shemmings, Y. (2011). Understanding disorganized attachment: Theory and practice for working with children and adults. Jessica Kingsley Publishers.
- Síndic de Greuges (2009). La protecció a la infància en situació d'alt risc social a Catalunya. Informe extraordinari. Barcelona.
- Síndic de Greuges (2017). Informe dels drets de l'infant
- Stanley, S., Hesse, S., Kimberley, D., Kakabayev, A., Bertotti, T., Moyo, O. N., ... & Assylbekova, N. (2013). Child protection and child welfare: A global appraisal of cultures, policy and practice. Jessica Kingsley Publishers.

Enllaços

- Comitè dels drets del nen (ONU): <http://www2.ohchr.org/spanish/bodies/crc/index.htm>
- Departament de Benestar i Família: <http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.d36551e3177dc6b43f6c8910b0c0e1a0/?vgnnextchannel:>
- DIXIT. Centre de documentació dels serveis socials: <http://dixit.gencat.cat/portal/index.html>
- Institut d'Infància i el Mon Urbà: <http://www.ciimu.org/>
- Observatoridels drets de la Infància: <http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.c7a2fef9da184241e42a63a7b0c0e1a0/?vgnextoid=0941>
- Observatorio de la infancia: <http://www.observatoriodelainfancia.msps.es/presentacion/index.html>
- Síndic. Drets dels infants: <http://www.sindic.cat/ca/page.asp?id=113>
- Secretaria de joventut <http://www20.gencat.cat/portal/site/Joventut/>